

Motion till riksdagen 2018/19:3044

av **Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2018/19:71 Genomförande av barnrättsdirektivet och några andra straffprocessuella frågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag som ligger i linje med vad som föreslås i betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52) i fråga om barn och häktning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att åklagare på eget initiativ ska kunna inleda bevisstalan när gärningspersonen är under 15 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Inledning

I propositionen lämnar regeringen förslag som bl.a. syftar till att genomföra EU:s direktiv om rättssäkerhetsgarantier för barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden. Förslagen bedöms öka rättssäkerheten och säkerställa barns rätt till ett effektivt försvar.

Häktning och isolering av barn

Vänsterpartiet har inget att invända mot förslagen i propositionen. Däremot gör vi en annan bedömning än regeringen när det gäller artikel 10 i barnrättsdirektivet och dess förenlighet med lagstiftningen om häktning av barn. I artikel 10.1 stadgas att frihetsberövande av barn ska begränsas till en så kort period som möjligt och att hänsyn ska tas till barnets ålder och personliga situation samt till särskilda omständigheter i det enskilda fallet. Enligt artikel 10.2 ska frihetsberövande, särskilt häktning, endast beslutas mot barn som en sista utväg. Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att vi

vill att det införs ett förbud både mot isolering av unga och mot att placera barn och unga i häkten. Vi väljer att i detta sammanhang upprepa våra krav på att det skyndsamt ska genomföras förändringar som innebär att barn som misstänks för brott som kräver häktning placeras i en miljö som är särskilt anpassad för barn och unga. I SOU 2016:52 lämnas förslag som går i linje med vad Vänsterpartiet efterfrågar. Dels föreslås att häktade som vid tiden för verkställigheten av häktningsbeslutet inte har fyllt 18 år ska förvaras på särskilda ungdomshem. I de fall där det finns mycket starka skäl mot förvaring på särskilda ungdomshem får dock åklagaren besluta att barnet i stället ska förvaras i häkte. Dels vill utredningen att isolering av unga förbjuds. Utredningen föreslår dock att den som inte har fyllt 18 år och är häktad alternativt anhållen men placerad i häkte ska ha rätt till minst fyra timmars vistelse tillsammans med någon annan varje dag men understryker att det är en absolut miniminivå. Mot bakgrund av att utredningen föreslår att häktning av barn som huvudregel ska verkställas på särskilda ungdomshem får förslaget framför allt konsekvenser för de häktade barn som, p.g.a. att det föreligger mycket starka skäl, har placerats i häkte. Utredningen framhåller även att det är viktigt att fyratimmarsregeln inte blir normerande i begränsande riktning för de barn som placeras på särskilda ungdomshem. På de särskilda ungdomshemmen förutsätts att barnen får betydligt mer mänsklig kontakt än så. Utredningen hänvisar till forskning som visar att isolering redan efter några dagar är skadlig för en människa och att den orsakar framför allt psykiska, men ibland även fysiska, skador. Särskilt skadligt är isolering för personer under 18 år.

Regeringen bör snarast återkomma med förslag som ligger i linje med vad som föreslås i betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52) avseende barn och häktning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Lagöverträdare under 15 år

Regeringen har gjort bedömningen att barnrättsdirektivet inte omfattar utredningar av brott som misstänks vara begångna av någon som inte har fyllt 15 år och som bedrivs enligt lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Såväl Sveriges advokatsamfund som juridiska fakulteten vid Göteborgs universitet samt Örebro universitet anser dock att direktivets rättigheter bör omfatta dylika utredningar. Vi delar remissinstansernas bedömning.

Barn som är under 15 år och begår brott är inte straffmyndiga och kan därför inte dömas till straff. Utredningar mot barn under 15 år görs enligt lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. När utredningen är klar kan sociala myndigheter fatta beslut om åtgärder, t.ex. olika stöd- och vårdinsatser.

En domstol kan dock pröva skuldfrågan genom en s.k. bevistalan när det rör sig om mycket allvarliga brott som exempelvis mord eller grov våldtäkt. En bevistalan får i dag bara ske om det begärs av socialnämnden, Socialstyrelsen eller barnets vårdnadshavare. Om bevistalan begärs får åklagaren väcka sådan om det krävs ur allmän synpunkt. I den bedömningen ska åklagaren bl.a. värdera om bevisningen hade varit tillräcklig för ett motsvarande åtal mot en straffmyndig person. Vid bevistalan tar domstolen ställning till om barnet har begått brottet eller inte, men någon påföljd utdöms inte. Vänsterpartiet anser att det finns starka skäl som talar för att åklagare ska kunna fatta beslut om att inleda bevistalan på eget initiativ när gärningspersonen är under 15 år. Det är viktigt att

grova brott utreds, inte minst för att bringa klarhet i vad som skett för brottsoffrets skull men även för att unga personer som begått brott ska få nödvändig hjälp att inte fastna i kriminellt beteende.

Regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att åklagare på eget initiativ ska kunna inleda bevistalan när gärningspersonen är under 15 år. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Westerlund Snecker (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Karin Rågsjö (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jessica Thunander (V)

Jessica Wetterling (V)